

Μηχανική Ι – Εργασία #2

Χειμερινό εξάμηνο 2018-2019

Ν. Βλαχάκης

1. Στην άσκηση 4 της εργασίας #1 αρχικά (για $t = 0$) είναι $\phi = 0$ και η ταχύτητα του σώματος είναι v_0 με φορά κάθετη στο νήμα ώστε αυτό να τυλίγεται στον πάσσαλο παραμένοντας τεντωμένο.

(α) Έστω ότι δεν υπάρχουν τριβές.

(α₁) Βρείτε πως αλλάζει η γωνία ϕ με τον χρόνο.

(α₂) Ποια η δύναμη που ασκεί το νήμα στο σώμα; Μέσω αυτής βρείτε την ακτίνα καμπυλότητας της τροχιάς και δείξτε ότι το στιγμιαίο κέντρο καμπυλότητας είναι το σημείο Α.

(α₃) Βρείτε την στροφορμή ως προς το Ο και σχολιάστε γιατί αλλάζει με τον χρόνο.

(β) Έστω υπάρχει τριβή ολίσθησης με συντελεστή μ και η επιτάχυνση βαρύτητας είναι g .

(β₁) Αιτιολογήστε γιατί το μέτρο της ταχύτητας του σώματος μειώνεται σαν $v = v_0 - \mu gt$.

(β₂) Βρείτε πως αλλάζει η γωνία ϕ με τον χρόνο.

(β₃) Βρείτε το έργο της τριβής και μέσω αυτού το μήκος που διανύει το σώμα σε χρόνο t .

(β₄) Δείξτε ότι αν $\mu > \frac{v_0^2 R}{g \ell_0^2}$ το σώμα σταματά πριν τυλιχθεί στον πάσσαλο όλο το μήκος του νήματος.

2. Ένα αεροπλάνο προσγειώνεται στον διάδρομο έχοντας αρχικά οριζόντια ταχύτητα v_0 . Στο αεροπλάνο ασκούνται οι ακόλουθες δυνάμεις: βάρος mg , κάθετη αντίδραση N , δύναμη τριβής λόγω των φρένων μέτρου μN , όπου μ ο συντελεστής τριβής, δύναμη αντίστασης αέρα $\frac{1}{2} C_D \rho S v^2$ όπου ρ η πυκνότητα αέρα, S η επιφάνεια των φτερών και C_D ο συντελεστής αντίστασης, και δύναμη ανύψωσης $\frac{1}{2} C_L \rho S v^2$ με φορά προς τα πάνω, όπου C_L ο συντελεστής ανύψωσης.

(α) Δείξτε ότι η εξίσωση που δίνει την ταχύτητα συναρτήσει της θέσης είναι $\frac{dv^2}{dx} - \frac{v^2}{x_0} = -2\mu g$, όπου $x_0 = \frac{m}{(\mu C_L - C_D) \rho S}$. Βρείτε την απόσταση που θα διανύσει το αεροπλάνο μέχρι να σταματήσει.

(β) Δείξτε ότι η εξίσωση που δίνει την ταχύτητα συναρτήσει του χρόνου είναι $\dot{v} = \frac{v^2}{2x_0} - \mu g$. Βρείτε σε πόσο χρόνο θα σταματήσει το αεροπλάνο.

(γ) Εφαρμογή: $g = 9.8 \text{ m/s}^2$, $\rho = 1.2 \text{ kg/m}^3$, $m = 200000 \text{ kg}$, $S = 500 \text{ m}^2$, $C_D = 0.05$, $C_L = 0.7$, $\mu = 0.6$ και αρχική ταχύτητα v_0 που αντιστοιχεί σε αρχική ισορροπία μεταξύ βάρους και δύναμης ανύψωσης. Σε πόση απόσταση και σε πόσο χρόνο θα σταματήσει το αεροπλάνο;

(δ) Για να σταματήσει διανύοντας μικρότερη απόσταση ενεργοποιούνται αυτόματα (μόλις οι τροχοί ακουμπήσουν στο διάδρομο) οι αποσβεστήρες άντωσης (spoilers) λόγω των οποίων αφενός μειώνεται ο συντελεστής ανύψωσης σε $C'_L < C_L$ και αφετέρου αυξάνεται ο συντελεστής αντίστασης σε $C'_D > C_D$. Σε πόση απόσταση και σε πόσο χρόνο θα σταματήσει τώρα αν $C'_D = 0.1$ και $C'_L = 0.4$;

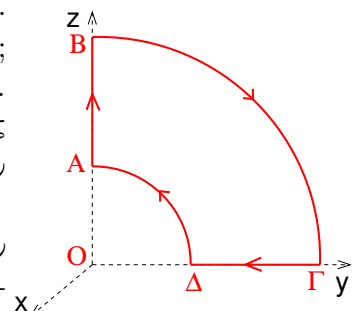
Ποια η επιβράδυνση που νοιώθουν οι επιβάτες;

3. Έστω πεδίο δύναμης $\vec{F} = 4(x^2 + y^2 + z^2 - 4)(x\hat{x} + y\hat{y} + lz\hat{z})$, με l σταθερά.

(α) Ποιο το έργο της $\vec{F}$ για την κλειστή διαδρομή του σχήματος $A \rightarrow B \rightarrow \Gamma \rightarrow \Delta \rightarrow A$; Οι ΒΓ και ΔΑ ανήκουν σε κύκλους με κέντρο το Ο και ακτίνα 2 και 1, αντίστοιχα.

(β) Με βάση το προηγούμενο αποτέλεσμα μπορούμε να κρίνουμε για ποια τιμή της σταθεράς l ίσως η $\vec{F}$ είναι συντηρητική; Είναι πράγματι συντηρητική γι' αυτή την τιμή του l ; Αν ναι, ποια η συνάρτηση δυναμικής ενέργειας $V(x, y, z)$;

(γ) Έστω η δύναμη αυτή ασκείται σε σώμα που έχει στροφορμή $\vec{L}$ ως προς την αρχή του συστήματος αναφοράς Ο. Για ποια τιμή της l δεν αλλάζει την $\hat{x}$ συνιστώσα της στροφορμής;

Λύσεις – Εργασία #2

1. Στην άσκηση 4 της εργασίας #1 βρέθηκε ότι η θέση είναι $\vec{r} = R\hat{\omega}_A + (\ell_0 - R\phi)\hat{\phi}_A$, η ταχύτητα $\vec{v} = -(\ell_0 - R\phi)\dot{\phi}\hat{\omega}_A$ (κάθετη στο νήμα) και η επιτάχυνση $\vec{a} = [R\dot{\phi}^2 - (\ell_0 - R\phi)\ddot{\phi}]\hat{\omega}_A - (\ell_0 - R\phi)\dot{\phi}^2\hat{\phi}_A$.
 (α₁) Οι δυνάμεις που ασκούνται είναι το βάρος, η αντίδραση από το επίπεδο και η τάση του νήματος. Όλες είναι κάθετες στην κίνηση και δεν παράγουν έργο. Άρα το μέτρο της ταχύτητας μένει σταθερό και ίσο με την αρχική τιμή v_0 , δηλ. $|(\ell_0 - R\phi)\dot{\phi}| = v_0$. Το μήκος $\ell_0 - R\phi$ είναι θετικό και η $\dot{\phi}$ είναι επίσης θετική αφού η γωνία αυξάνεται με τον χρόνο καθώς το νήμα τυλίγεται. Άρα $(\ell_0 - R\phi)\dot{\phi} = v_0 \Leftrightarrow \int_0^\phi (\ell_0 - R\phi)d\phi =$

$$v_0 \int_0^t dt \Leftrightarrow - \left[\frac{(\ell_0 - R\phi)^2}{2R} \right]_0^\phi = v_0 t \Leftrightarrow \ell_0 - R\phi = \sqrt{\ell_0^2 - 2Rv_0 t} \Leftrightarrow \phi = \frac{\ell_0 - \sqrt{\ell_0^2 - 2Rv_0 t}}{R}.$$

Αλλιώς: Η συνισταμένη των δυνάμεων είναι η τάση του νήματος, άρα $m\vec{a} = \vec{T} \parallel \hat{\phi}_A$, οπότε πρέπει να μηδενίζεται η $\hat{\omega}_A$ συνιστώσα της επιτάχυνσης $(\ell_0 - R\phi)\ddot{\phi} = R\dot{\phi}^2 \Leftrightarrow \frac{d\dot{\phi}}{\dot{\phi}d\phi} = \frac{R}{\ell_0 - R\phi} \Leftrightarrow d \ln |\dot{\phi}| = -d \ln |\ell_0 - R\phi| \Leftrightarrow (\ell_0 - R\phi)\dot{\phi} = \text{σταθερά}$. Αυτή είναι η έκφραση του μέτρου ταχύτητας, το οποίο είναι αρχικά v_0 . Δηλ. ισχύει $(\ell_0 - R\phi)\dot{\phi} = v_0$ και συνεχίζουμε την ολοκλήρωση όπως πριν.

(α₂) Η αντικατάσταση της $\phi(t)$ στην έκφραση της επιτάχυνσης δίνει $\vec{a} = -\frac{v_0^2}{\ell_0 - R\phi}\hat{\phi}_A$, οπότε ο νόμος

Νεύτωνα δίνει την τάση $\vec{T} = m\vec{a} = -T\hat{\phi}_A$ με $T = \frac{mv_0^2}{\ell_0 - R\phi}$.

Όπως αναμέναμε η επιτάχυνση είναι μόνο κεντρομόλος (αφού το μέτρο της ταχύτητας είναι σταθερό) και η τάση παίζει το ρόλο της κεντρομόλου δύναμης, δηλ. $\frac{mv_0^2}{R} = T \Leftrightarrow R = \ell_0 - R\phi$. Άρα το κέντρο καμπυλότητας είναι το σημείο A που απέχει από το Σ απόσταση $\ell_0 - R\phi$.

(α₃) $\vec{L} = \vec{r} \times m\vec{v} = [R\hat{\omega}_A + (\ell_0 - R\phi)\hat{\phi}_A] \times m(-v_0\hat{\omega}_A) = mv_0(\ell_0 - R\phi)\hat{z} = mv_0\sqrt{\ell_0^2 - 2v_0Rt}\hat{z}$.

Η στροφορμή δεν μένει σταθερή λόγω του ότι η τάση του νήματος ασκεί μη-μηδενική ροπή ως προς το O.

Η ροπή αυτή είναι $\vec{r} \times \vec{T} = [R\hat{\omega}_A + (\ell_0 - R\phi)\hat{\phi}_A] \times (-T\hat{\phi}_A) = -RT\hat{z}$ και πράγματι ισχύει $\dot{L} = -RT$.

(β₁) Η κάθετη αντίδραση είναι ίση με το βάρος του σώματος mg , επομένως η τριβή F_τ έχει μέτρο μmg και φορά αντίθετη της ταχύτητας, δηλ. είναι $\vec{F}_\tau = -\mu mg\hat{e}$, όπου $\hat{e} = -\hat{\omega}_A$ το μοναδιαίο στην φορά της κίνησης. Από τον νόμο Νεύτωνα $m\vec{a} = \vec{T} + \vec{F}_\tau$ η τάση του νήματος $\vec{T}$ είναι κάθετη στην κίνηση και παίζει τον ρόλο της κεντρομόλου δύναμης, ενώ η τριβή είναι πάνω στην τροχιά και δίνει επιτρόχια επιτάχυνση $a_\epsilon = -\frac{F_\tau}{m} = -\mu g$. Αφού $a_\epsilon = \dot{v}$ είναι $\dot{v} = -\mu g \Leftrightarrow v = v_0 - \mu gt$.

(β₂) $(\ell_0 - R\phi)\dot{\phi} = v_0 - \mu gt \Leftrightarrow \int_0^\phi (\ell_0 - R\phi)d\phi = \int_0^t (v_0 - \mu gt)dt \Leftrightarrow \ell_0^2 - (\ell_0 - R\phi)^2 = \frac{v_0^2 - (v_0 - \mu gt)^2}{\mu g/R} \Leftrightarrow$

$$\phi = \frac{\ell_0 - \sqrt{\ell_0^2 - 2Rv_0 t + \mu g R t^2}}{R}.$$

(β₃) Το έργο της τριβής είναι ίσο με την μεταβολή της κινητικής ενέργειας $W_\tau = \frac{m(v_0 - \mu gt)^2}{2} - \frac{mv_0^2}{2}$. Επίσης είναι ίσο με $W_\tau = -m\mu gs$ αφού η τριβή έχει σταθερό μέτρο $m\mu g$ και είναι πάντα αντίθετη της μετατόπισης (οπότε $\vec{T} \cdot d\vec{r} = -Tds$). Άρα το μήκος που διανύει το σώμα σε χρόνο t είναι $s = -\frac{W_\tau}{m\mu g} = \frac{v_0^2 - (v_0 - \mu gt)^2}{2\mu g}$.

Το ίδιο προκύπτει βέβαια από την σχέση $s = \int_0^t v dt$ με $v = v_0 - \mu gt$.

(β₄) Όταν το μήκος του νήματος που δεν έχει τυλιχθεί είναι $\ell_0 - R\phi = \ell$ η ταχύτητα είναι $v = v_0 - \mu g t$ και η σχέση μεταξύ τους έχει βρεθεί στο ερώτημα (β₂) να είναι $\ell_0^2 - \ell^2 = \frac{v_0^2 - v^2}{\mu g/R} \Leftrightarrow v^2 = v_0^2 - \frac{\mu g}{R} \ell_0^2 + \frac{\mu g}{R} \ell^2$. Καθώς μειώνεται το ℓ^2 μειώνεται και η v^2 . Το ποια θα μηδενιστεί πρώτα καθορίζεται από την σταθερά $v_0^2 - \frac{\mu g}{R} \ell_0^2$.

Αν αυτή είναι θετική, δηλ. αν $\mu < \frac{v_0^2 R}{g \ell_0^2}$, τότε ακόμα και για $\ell^2 = 0$ η v^2 είναι θετική, άρα το νήμα τυλίγεται όλο (η ταχύτητα του σώματος όταν φτάνει στον πάσσαλο, δηλ. όταν $\ell = 0$, είναι $\sqrt{v_0^2 - \frac{\mu g}{R} \ell_0^2}$).

Αντίθετα, αν η σταθερά είναι αρνητική, δηλ. αν $\mu > \frac{v_0^2 R}{g \ell_0^2}$, τότε η ταχύτητα μηδενίζεται για κάποια θετική τιμή του ℓ^2 , άρα το σώμα σταματά πριν τυλιχθεί όλο το νήμα (αυτό συμβαίνει όταν το νήμα έχει μήκος $\ell = \sqrt{\ell_0^2 - \frac{v_0^2 R}{\mu g}}$).

Στην περίπτωση που η σταθερά είναι μηδέν, δηλ. αν $\mu = \frac{v_0^2 R}{g \ell_0^2}$, η ταχύτητα μηδενίζεται όταν $\ell = 0$, δηλ. όλο το νήμα τυλίγεται και το σώμα φτάνει στον πάσσαλο με μηδενική ταχύτητα.

Συνεπώς μόνο αν $\mu > \frac{v_0^2 R}{g \ell_0^2}$ δεν τυλίγεται όλο το νήμα.

2. Η κίνηση είναι ευθύγραμμη, έστω στον άξονα x με φορά $\hat{x}$, δηλ. $\vec{v} = v\hat{x}$ με $v = \dot{x} > 0$. Ο νόμος Νεύτωνα στην οριζόντια και κατακόρυφη κατεύθυνση δίνει $m\dot{v} = -\frac{1}{2}C_D\rho S v^2 - \mu N$ και $N = mg - \frac{1}{2}C_L\rho S v^2$.

(α) Με $\dot{v} = v \frac{dv}{dx} = \frac{1}{2} \frac{dv^2}{dx}$ η εξίσωση κίνησης γράφεται $\frac{dv^2}{dx} - \frac{v^2}{x_0} = -2\mu g$, όπου $x_0 = \frac{m}{(\mu C_L - C_D)\rho S}$.

Η γενική λύση είναι $v^2 = C e^{x/x_0} + 2\mu g x_0$ (άθροισμα της λύσης της ομογενούς και μιας μερικής λύσης). Από την αρχική συνθήκη $v|_{x=0} = v_0$ βρίσκουμε την σταθερά, οπότε $v^2 = 2\mu g x_0 - (2\mu g x_0 - v_0^2) e^{x/x_0}$.

Η διαφορική εξίσωση κίνησης θα μπορούσε να λυθεί και σαν χωριζόμενων μεταβλητών: $\frac{dv^2}{dx} = \frac{v^2}{x_0} - 2\mu g$

οπότε $\int_{v_0^2}^{v^2} \frac{dv^2}{v^2 - 2\mu g x_0} = \int_0^x \frac{dx}{x_0} \Leftrightarrow \ln \left| \frac{v^2 - 2\mu g x_0}{v_0^2 - 2\mu g x_0} \right| = \frac{x}{x_0}$. Το απόλυτο φεύγει γιατί η ποσότητα $\frac{v^2}{x_0} - 2\mu g$

είναι ίση με $\frac{dv^2}{dx}$, δηλ. συνεχώς αρνητική.

Το αεροπλάνο σταματά ($v = 0$) αφού διανύσει απόσταση $-x_0 \ln \left(1 - \frac{v_0^2}{2\mu g x_0} \right)$.

Ανεξαρτήτως προσήμου του x_0 η ταχύτητα ελαττώνεται και τελικά μηδενίζεται. Ο μόνος περιορισμός είναι $\frac{v_0^2}{2\mu g x_0} < 1 \Leftrightarrow \frac{1}{2} (C_L - C_D/\mu) \rho S v_0^2 < mg$, ο οποίος ισχύει διότι για να κατεβαίνει το αεροπλάνο σίγουρα είναι $\frac{1}{2} C_L \rho S v_0^2 \leq mg$.

(β) Η εξίσωση προκύπτει άμεσα από τον νόμο Νεύτωνα. Είναι χωριζόμενων μεταβλητών και είναι ισοδύναμη με $\int_0^t dt = \int_{v_0}^v \frac{dv}{v^2/2x_0 - \mu g}$.

• Αν $\mu C_L > C_D \Leftrightarrow x_0 > 0$ το ολοκλήρωμα υπολογίζεται με την αλλαγή μεταβλητής $v = \xi \sqrt{2x_0 \mu g}$, οπότε προκύπτει $\int \frac{dv}{v^2/2x_0 - \mu g} = \sqrt{\frac{x_0}{2\mu g}} \int \frac{2d\xi}{\xi^2 - 1} = \sqrt{\frac{x_0}{2\mu g}} \int \left(\frac{1}{\xi - 1} - \frac{1}{\xi + 1} \right) d\xi = \sqrt{\frac{x_0}{2\mu g}} \ln \left| \frac{\xi - 1}{\xi + 1} \right| = \sqrt{\frac{x_0}{2\mu g}} \ln \left| \frac{v - \sqrt{2x_0 \mu g}}{v + \sqrt{2x_0 \mu g}} \right| = \sqrt{\frac{x_0}{2\mu g}} \ln \frac{\sqrt{2x_0 \mu g} - v}{\sqrt{2x_0 \mu g} + v}$, αφού ισχύει $v \leq v_0 < \sqrt{2\mu g x_0}$ όπως σχολιάστηκε πριν

(ισοδύναμα $\dot{v} < 0$). Δηλ. $t = \sqrt{\frac{x_0}{2\mu g}} \ln \frac{(\sqrt{2x_0\mu g} + v_0)(\sqrt{2x_0\mu g} - v)}{(\sqrt{2x_0\mu g} - v_0)(\sqrt{2x_0\mu g} + v)}$ και η ταχύτητα μηδενίζεται σε χρόνο

$$t = \sqrt{\frac{x_0}{2\mu g}} \ln \frac{\sqrt{2x_0\mu g} + v_0}{\sqrt{2x_0\mu g} - v_0}.$$

• Αν $\mu C_L < C_D \Leftrightarrow x_0 < 0$ το ολοκλήρωμα υπολογίζεται με την αλλαγή μεταβλητής $v = \xi \sqrt{-2x_0\mu g}$, οπότε προκύπτει $\int \frac{dv}{v^2/2x_0 - \mu g} = -\sqrt{\frac{-2x_0}{\mu g}} \int \frac{d\xi}{\xi^2 + 1} = -\sqrt{\frac{-2x_0}{\mu g}} \arctan \xi = -\sqrt{\frac{-2x_0}{\mu g}} \arctan \frac{v}{\sqrt{-2x_0\mu g}}$. Δηλ. η σχέση ταχύτητας-χρόνου είναι $t = \sqrt{\frac{-2x_0}{\mu g}} \left(\arctan \frac{v_0}{\sqrt{-2x_0\mu g}} - \arctan \frac{v}{\sqrt{-2x_0\mu g}} \right)$ και άρα η ταχύτητα

μηδενίζεται σε χρόνο $t = \sqrt{\frac{-2x_0}{\mu g}} \arctan \frac{v_0}{\sqrt{-2x_0\mu g}}$.

• Αν $\mu C_L = C_D \Leftrightarrow |x_0| = \infty$ ο νόμος Νεύτωνα απλοποιείται σε $\dot{v} = -\mu g$ οπότε $v = v_0 - \mu g t$ και η ταχύτητα μηδενίζεται σε χρόνο $t = v_0/\mu g$.

Το αποτέλεσμα προκύπτει και σαν όριο των προηγούμενων περιπτώσεων για $x_0 \rightarrow \pm\infty$.

(γ) Αρχική ισορροπία μεταξύ βάρους και δύναμης ανύψωσης: $mg = \frac{1}{2} C_{L\rho S} v_0^2 \Leftrightarrow v_0 = \sqrt{\frac{2mg}{C_{L\rho S}}} = 96.6 \text{ m/s}$,

$x_0 = 901 \text{ m}$, $\frac{v_0^2}{2\mu g x_0} = 1 - \frac{C_D}{\mu C_L} = 0.88$. Το αεροπλάνο σταματά σε 30.2 s έχοντας διανύσει 1917 m.

(δ) $x'_0 = 2381 \text{ m}$, $\frac{v_0^2}{2\mu g x'_0} = \frac{\mu C'_L - C'_D}{\mu C_L} = 0.33$. Το αεροπλάνο σταματά σε 18.7 s έχοντας διανύσει 965 m.

Η επιβράδυνση σε g είναι $\frac{-\dot{v}}{g} = \mu \left(1 - \frac{v^2}{2\mu g x_0} \right)$. Επομένως μόνο με τα φρένα είναι αρχικά $\mu \left(1 - \frac{v_0^2}{2\mu g x_0} \right) =$

0.07, όταν σηκώνονται τα spoilers αλλάζει ακαριαία σε $\mu \left(1 - \frac{v_0^2}{2\mu g x'_0} \right) = 0.4$ και στη συνέχεια αυξάνεται

μέχρι να απελευθερωθούν τα φρένα (μέχρι την τιμή $\mu = 0.6$ αν τα φρένα συνεχώς λειτουργούν μέχρι να σταματήσει το αεροπλάνο).

3. (α) Για την διαδρομή A→B είναι $x = y = 0$, $z = 1 \rightarrow 2$, $d\vec{r} = dz\hat{z}$, $\vec{F} \cdot d\vec{r} = 4\lambda z(z^2 - 4)dz$, άρα $W_{AB} = \int_1^2 4\lambda z(z^2 - 4)dz = \lambda [z^4 - 8z^2]_1^2 = -9\lambda$.

Για την διαδρομή B→Γ είναι $x = 0$ και $y^2 + z^2 = 4$, επομένως $\vec{F} = 0$ και $W_{B\Gamma} = 0$.

Για την διαδρομή Γ→Δ είναι $x = z = 0$, $y = 2 \rightarrow 1$, $d\vec{r} = dy\hat{y}$, $\vec{F} \cdot d\vec{r} = 4y(y^2 - 4)dy$, άρα $W_{\Gamma\Delta} = \int_2^1 4y(y^2 - 4)dy = [y^4 - 8y^2]_2^1 = 9$.

Για την διαδρομή Δ→Α είναι $x = 0$ και $y^2 + z^2 = 1$. Μια βολική παραμετροποίηση είναι $y = \sin \theta$, $z = \cos \theta$ με $\theta = \pi/2 \rightarrow 0$. Έτσι $dy = \cos \theta d\theta$, $dz = -\sin \theta d\theta$, $d\vec{r} = (\cos \theta \hat{y} - \sin \theta \hat{z})d\theta$, $\vec{F} = -12(\sin \theta \hat{y} + \lambda \cos \theta \hat{z})$, $\vec{F} \cdot d\vec{r} = 12(\lambda - 1) \sin \theta \cos \theta d\theta$, άρα $W_{\Delta A} = 12(\lambda - 1) \int_{\pi/2}^0 \sin \theta \cos \theta d\theta = 6 - 6\lambda$.

Η παραμετροποίηση που χρησιμοποιήθηκε είναι ουσιαστικά οι σφαιρικές συντεταγμένες. Σε αυτές, η τροχιά Δ→Α έχει $r = 1$, $\phi = \pi/2$ και $\theta = \pi/2 \rightarrow 0$. Η στοιχειώδης μετατόπιση είναι $d\vec{r} = r d\theta \hat{\theta}$ με $\hat{\theta} = \cos \theta \hat{y} - \sin \theta \hat{z}$.

(β) Το ολικό έργο στην κλειστή διαδρομή είναι $15 - 15\lambda$. Αναγκαία συνθήκη για να είναι η $\vec{F}$ συντηρητική είναι να μηδενίζεται, δηλ. $\lambda = 1$.

Για $\lambda = 1$ η δύναμη είναι κεντρική, $\vec{F} = 4(r^2 - 4)\vec{r} = F(r)\hat{r}$ με $F(r) = 4r^3 - 16r$, άρα είναι αστρόβιλη και συνεπώς συντηρητική. Η συνάρτηση δυναμικής ενέργειας είναι $V = -\int F(r)dr = 8r^2 - r^4 = 8(x^2 + y^2 + z^2) - (x^2 + y^2 + z^2)^2$ (μηδενίσαμε την αυθαίρετη προσθετική σταθερά).

Στο ίδιο καταλήγουμε και αν δουλέψουμε σε καρτεσιανές, επιλύοντας το σύστημα των διαφορικών εξισώσεων $-\frac{\partial V}{\partial x} = 4x(x^2 + y^2 + z^2 - 4)$, $-\frac{\partial V}{\partial y} = 4y(x^2 + y^2 + z^2 - 4)$, $-\frac{\partial V}{\partial z} = 4z(x^2 + y^2 + z^2 - 4)$. Η ολοκλήρωση της πρώτης δίνει $V = -x^4 - 2x^2(y^2 + z^2 - 4) + C(y, z)$, η αντικατάσταση στην δεύτερη δίνει $-\frac{\partial C}{\partial y} = 4y(y^2 + z^2 - 4) \Leftrightarrow C = -y^4 - 2y^2(z^2 - 4) + D(z)$ και η αντικατάσταση στην τρίτη δίνει $-\frac{\partial D}{\partial z} = -4z(z^2 - 4) \Leftrightarrow D = -z^4 + 8z^2 + C_0$ όπου C_0 αυθαίρετη προσθετική σταθερά. Άρα $V = -x^4 - 2x^2(y^2 + z^2 - 4) - y^4 - 2y^2(z^2 - 4) - z^4 + 8z^2 + C_0 = 8(x^2 + y^2 + z^2) - (x^2 + y^2 + z^2)^2 + C_0$. Θα μπορούσαμε να δείξουμε ότι η $\vec{F}$ είναι συντηρητική ελέγχοντας αν είναι αστρόβιλη, δηλ. αν $\vec{\nabla} \times \vec{F} = 0$. Το να βρούμε όμως συνάρτηση V για την οποία ισχύει $\vec{F} = -\vec{\nabla}V$ είναι ταυτόχρονα απόδειξη ότι η δύναμη είναι αστρόβιλη, άρα συντηρητική.

(γ) Αφού $\dot{\vec{L}} = \vec{r} \times \vec{F}$ πρέπει η $\hat{x}$ συνιστώσα της ροπής $\vec{r} \times \vec{F} = \begin{vmatrix} \hat{x} & \hat{y} & \hat{z} \\ x & y & z \\ F_x & F_y & F_z \end{vmatrix}$ να μηδενίζεται, δηλ. πρέπει $yF_z = zF_y \Leftrightarrow \lambda = 1$.
